

**ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ 2019-2021**

Πρόεδρος:
Αικ. Χάρη

Αντιπρόεδρος:
Ι. Γιαννοπούλου

Γραμματέας:
Κ. Κώτσης

Ταμίας:
Γ. Ξυλούρης

Μέλη:
Π. Βουτυράκος
Ε. Γεράσης
Β. Νταφούλης

**EXECUTIVE
COMMITTEE 2019-2021**

President:
Aik. Chari

Vice President:
I. Giannopoulou

Secretary:
K. Kotsis

Treasurer:
G. Xylouris

Members:
P. Voutyrakos
E. Gerasi
V. Dafoulis

Προς: - Υπουργό Δικαιοσύνης
κ. Κ. Τσιάρα
Κοιν/ση: - Υπουργό Υγείας
κ. Β. Κικίλια
- Γραφείο Πρωθυπουργού

Αξιότιμε κύριε Υπουργέ,

Με έκπληξή μας πληροφορηθήκαμε από δημοσίευμα στις 21/10/2020 ότι τη Δευτέρα 12 Οκτωβρίου 2020 ότι «Ο Υπουργός Δικαιοσύνης κ. Κώστας Τσιάρας και ο Πρόεδρος του Δ.Σ. του Οργανισμού «Το Χαμόγελο του Παιδιού» κ. Κώστας Γιαννόπουλος υπέγραψαν τη Δευτέρα 12 Οκτωβρίου Σύμφωνο Συνεργασίας, το οποίο αποσκοπεί στην κοινή δέσμευση των δύο μερών για συνεχή και ανοιχτή επικοινωνία μεταξύ τους ως προς τις προτεραιότητες, τις ανάγκες, τις αποτελεσματικές πρωτοβουλίες και συμπράξεις προς όφελος των παιδιών και των δικαιωμάτων τους. .... Ότι θέτει στη διάθεση του Υπουργείου όλες τις υπηρεσίες, δομές και υποδομές του στους τομείς της παιδικής προστασίας» και συγκεκριμένα, μεταξύ άλλων «Το Κέντρο Συνηγορίας Παιδιού, ένα ειδικά διαμορφωμένο χώρο με όλα τα διεθνή πρότυπα και πρωτόκολλα που λειτουργούν σε Ευρώπη και ΗΠΑ, που εγγυάται την σωματική και ψυχική ασφάλεια των παιδιών θυμάτων ή ανήλικων μαρτύρων κατά τη διάρκεια της κατάθεσής τους προς τους αρμόδιους λειτουργούς».
(<https://www.newsbreak.gr/ellada/138149/ypourgeio-dikaiosynis-chamogelo-paidiyo-symmachia>).

Επισημαίνουμε ότι με το ν. 4478/2017 (ΦΕΚ 91Α'/23-06-17) συστάθηκε Το «Σπίτι του Παιδιού» για τη δικανική εξέταση ανήλικων θυμάτων κακοποίησης, με στόχο την προσήκουσα μεταχείρισή τους και την προστασία τους από δευτερογενή θυματοποίηση στο πλαίσιο του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης (επισυναπτόμενο 1). Σε σχετικό πόρισμά της (επισυναπτόμενο 2), η Ανεξάρτητη Αρχή υπογραμμίζει τη σημασία της δομής και επισημαίνει τα προβλήματα στη λειτουργία και στον συντονισμό μεταξύ των αρμοδίων υπηρεσιών του Υπουργείου που έχουν ως συνέπεια να μη λειτουργεί μέχρι σήμερα κανένα από τα πέντε προβλεπόμενα από το νόμο «Σπίτια του Παιδιού» και ζητά την άμεση μέριμνα της πολιτικής ηγεσίας για την άρση των κωλυμάτων και τον ορισμό χρονοδιαγράμματος για την έναρξη λειτουργίας των δομών, καθώς και για την εφαρμογή των προβλέψεων της Υ.Α. 7320/2019, σχετικά με τους όρους και τις συνθήκες λειτουργίας τους, σύμφωνα με τα διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα (επισυναπτόμενο 3). Η Ανεξάρτητη Αρχή διαπιστώνει ότι συνέπεια των σοβαρών καθυστερήσεων είναι οι «διαρκείς και σοβαρές παραβιάσεις των δικαιωμάτων των παιδιών θυμάτων σεξουαλικής κακοποίησης, οι οποίες, πέραν των άλλων, εκθέτουν τη χώρα μας διεθνώς». Επισημαίνουμε ότι σε άλλες χώρες (μεταξύ

άλλων ακόμα και στη Βουλγαρία, την Τουρκία, την Κροατία και την Κύπρο) ο θεσμός «Σπίτι του Παιδιού» λειτουργεί υποδειγματικά εδώ και χρόνια κατά τα διεθνή πρότυπα και κατά τις επιταγές της φιλικής προς τα παιδιά δικαιοσύνης.

Στην Ελλάδα σήμερα, και **τρία χρόνια μετά τη θέσπιση του νέου πλαισίου κανόνων**, βάσει διεθνώς αναγνωρισμένων προτύπων, για την δικανική εξέταση των ανηλίκων και για την συνδρομή των προανακριτικών, ανακριτικών, εισαγγελικών και δικαστικών αρχών ως προς την προσήκουσα εξέταση και συνολική μεταχείριση τους στα διάφορα στάδια της διαδικασίας, για την ελαχιστοποίηση του κινδύνου επανατραυματισμού τους και τη διασφάλιση της μέγιστης εγκυρότητας της δικανικής κρίση, **ο τρόπος δικανικής εξέτασης των ανηλίκων θυμάτων σεξουαλικής κακοποίησης παραμένει ο ίδιος!!!** Ειδικότερα, από την στιγμή της καταγγελίας ή της αποκάλυψης της κακοποίησης, τα παιδιά καλούνται να περιγράψουν την παραβίαση που υπέστησαν σε πολύωρες καταθέσεις, σε διαφορετικές υπηρεσίες κατά τα διάφορα στάδια της διαδικασίας (προανάκριση, ιατροδικαστική εξέταση, κύρια ανάκριση, πραγματογνωμοσύνη, ακροαματική διαδικασία, κ.λπ.), συνήθως σε ακατάλληλους χώρους, σε επαγγελματίες που δε διαθέτουν επαρκείς γνώσεις και εκπαίδευση για την ορθή διεξαγωγή της εξέτασης και την προσήκουσα μεταχείριση των θυμάτων. Η δε απουσία ενός συστήματος διασφάλισης της προστασίας των προσωπικών δεδομένων των ανηλίκων στο πλαίσιο των δικαστικών διαδικασιών, επιτρέπει συστηματικά την δημοσιοποίηση από τα ΜΜΕ προσωπικών τους στοιχείων και λεπτομερειών για την κακοποίηση που υπέστησαν, καθιστώντας τους αναγνωρίσιμους, με περαιτέρω επιβάρυνση για τον ψυχισμό τους. Η εξαιρετικά επώδυνη και ψυχοπαιστική αυτή διαδικασία η οποία, όπως είναι γνωστό, μπορεί να διαρκέσει πολλά έτη, ισοδυναμεί με δευτερογενή θυματοποίηση των ανηλίκων από το ίδιο το σύστημα που έχει ως αποστολή την προστασία τους.

Σήμερα, ούτε ένα από τα 5 προβλεπόμενα από τον Νόμο - που ψήφισε η Ελληνική Βουλή - «**Αυτοτελή Γραφεία Προστασίας Ανηλίκων Θυμάτων - «Σπίτι του Παιδιού»**» δεν λειτουργεί, ούτε έχει προσδιοριστεί το χρονοδιάγραμμα ολοκλήρωσης των προβλεπόμενων διαδικασιών για την έναρξη της λειτουργίας τους. Τη στιγμή που σε άλλες χώρες πολλαπλασιάζονται οι βέλτιστες πρακτικές και δημιουργούνται ολοένα και περισσότερα “Κέντρα Συνηγορίας του Παιδιού” (Child Advocacy Centers), ενισχύονται οι εξειδικευμένες διεπιστημονικές δομές για την κακοποίηση και την παραμέληση των ανηλίκων και ενδυναμώνονται οι υπηρεσίες ψυχικής υγείας και ψυχοκοινωνικής μέριμνας, στη δική μας πολιτεία, δεν μπορεί να λειτουργήσει ούτε ένα Αυτοτελές Γραφείο Προστασίας Ανηλίκων – «Σπίτι του Παιδιού».

Αντί αυτού υπογράφεται νέο σύμφωνο συνεργασίας στα πλαίσια της οποίας το «*Χαμόγελο του Παιδιού*» θα ενημερώνει άμεσα τις αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Δικαιοσύνης για όλες τις απαραίτητες διοικητικές, λειτουργικές, νομοθετικές και θεσμικές ενέργειες που πρέπει να υλοποιηθούν για τη βελτίωση του συστήματος προστασίας του παιδιού». Το εύλογο ερώτημα που γεννάται είναι γιατί δεν υπάρχει συνέχεια στο κράτος; Γιατί στην Ελλάδα ξεκινάμε πάντα από το σημείο ΜΗΔΕΝ!, όταν μάλιστα έχουν ευρεθεί τα κτήρια στέγασης των δομών αυτών και, μέσω κινητικότητας, 10 ειδικοί επιστήμονες έχουν εκπαιδευτεί στις ΗΠΑ (χορηγία Ίδρυμα «Σταύρος Νιάρχος») γι’ αυτό το σκοπό και απασχολούνται σε αλλότρια καθήκοντα;

Υπογραμμίζουμε ότι η προσπάθεια εκσυγχρονισμού και εναρμόνισης του θεσμικού πλαισίου με τη σύγχρονη διεθνή πραγματικότητα, με βάση τις επιταγές της διεθνούς και εθνικής νομοθεσίας και τις θεμελιώδεις αρχές της φιλικής προς τα παιδιά δικαιοσύνης έχει γράψει ιστορία 13 ετών – από το 2007 με τη θέσπιση

του Ν. 3625/2007, Άρθρο 226Α ΚΠοινΔ, για την Εξέταση και κατάθεση του ανηλίκου στις περιπτώσεις καταγγελίας σεξουαλικής κακοποίησης (επισυναπτόμενο 4).

Με την παρούσα επιστολή παρακαλούμε να λάβετε σοβαρά υπόψη τα ανωτέρω - τα οποία αποτελούν συνέχεια σχετικών αποφάσεων και υπακούουν στα διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα - στους σχεδιασμούς του Υπουργείου Δικαιοσύνης για την προστασία των ανηλίκων θυμάτων κακοποίησης, και ζητάμε να μεριμνήσετε για την άμεση έναρξη λειτουργίας των «Σπιτιών του Παιδιού» βάσει των προβλέψεων της ΥΑ 7320/2019.

Η ΠΕΕ-ΕΝΩ.Ψυ.Π.Ε., ως επίσημος επιστημονικός φορέας των Ψυχιάτρων Παιδιών και Εφήβων στην Ελλάδα, είναι στη διάθεσή σας για κάθε συνεργασία στο πεδίο της προάσπισης της ψυχικής υγείας των ανηλίκων συμπολιτών μας.

Με τιμή,

Για το Δ.Σ. της Παιδοψυχιατρικής Εταιρείας Ελλάδος-Ένωσης Ψυχιάτρων
Παιδιών & Εφήβων

Η Πρόεδρος

Αικ. Χάρη

Ο Γενικός Γραμματέας

Κ. Κώτσης

Συνημμένο 1: 4478/2017 (ΦΕΚ 91Α'/23-06-17)

Συνημμένο 2: Υ.Α. 7320/2019

Συνημμένο 3: Πόρισμα Του Συνηγόρου του Πολίτη

Συνημμένο 4: Πίνακας που αποτυπώνει χρονολογικά τις ενέργειες της πολιτείας στο πεδίο της δικανικής εξέτασης ανηλίκων θυμάτων σεξουαλικής κακοποίησης.

Αθήνα, 16 Νοεμβρίου 2020

ΑΠ: 86

**ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ 2019-2021**

Πρόεδρος:

Αικ. Χάρη

Αντιπρόεδρος:

Ι. Γιαννοπούλου

Γραμματέας:

Κ. Κώτσης

Ταμία:

Γ. Ξυλούρης

Μέλη:

Π. Βουτυράκος

Ε. Γεράση

Β. Νταφούλης

**EXECUTIVE
COMMITTEE 2019-2021**

President:

Aik. Chari

Vice President:

I. Giannopoulou

Secretary:

K. Kotsis

Treasurer:

G. Xylouris

Members:

P. Voutyrakos

E. Gerasi

V. Dafoulis

Προς :

Τον Πρόεδρο της Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής για τη Μεταρρύθμιση του Οικογενειακού Δικαίου

Κ. Ι. Τέντε

Αξιότιμε κ. Πρόεδρε,

Ενόψει της μεταρρύθμισης του Οικογενειακού Δικαίου σας παραθέτουμε τις απόψεις της ΠΕΕ-Ενω.Ψυ.Π.Ε. στο επίμαχο θέμα της συν-επιμέλειας των τέκνων στις περιπτώσεις των διαζευγμένων γονέων και ελπίζουμε να ληφθούν υπόψη της Επιτροπής της οποίας προΐστασθε στην επεξεργασία του σχετικού νομοσχεδίου.

Η ΠΕΕ-Ενω.Ψ.Υ.Π.Ε. ως επίσημος επιστημονικός φορέας των Ψυχιάτρων Παιδιού και Εφήβου έχει διαρκές ενδιαφέρον για τα θέματα που αφορούν στην ψυχική υγεία των παιδιών και των οικογενειών τους και είναι πάντα στη διάθεση της Πολιτείας να συμβάλει με κάθε τρόπο στο πεδίο αυτό.

ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΜΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝ-ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

I. Το νομικό καθεστώς:

1. Προϋπάρχων νόμος (1987) ορίζει πως οι γονείς είναι ίσοι σε δικαιώματα και υποχρεώσεις, κατά την διάρκεια του γάμου, αλλά και μετά την τυχόν λύση του. Προϋπάρχων, επίσης, νόμος (2101/1992) ορίζει ότι οι γονείς είναι από κοινού υπεύθυνοι για την ανατροφή του παιδιού τους και κατοχυρώνεται το ατομικό δικαίωμα του παιδιού σε ανατροφή και από τους δύο γονείς, χωρίς καμία διάκριση σε σχέση με την ύπαρξη, διατήρηση ή μη του νομικού δεσμού μεταξύ των γονέων του.

2. Η επιμέλεια, ως γνωστό, αποτελεί μέρος του καθήκοντος της γονικής μέριμνας. Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, σε περιπτώσεις διαζυγίου των γονέων και ασυμφωνίας μεταξύ τους για την επιμέλεια, το δικαστήριο αποφασίζει την ανάθεση της επιμέλειας του παιδιού, είτε στον ένα από τους δύο γονείς, είτε και στους δύο – συν-επιμέλεια (από το 1983), με βασικό κριτήριο το συμφέρον του παιδιού, πάντα βέβαια κατά την κρίση του δικαστηρίου.

3. Νομολογιακό έθιμο είναι να δίνεται η επιμέλεια, συνεπώς και η ανατροφή του παιδιού, κατά 70% σήμερα, στην μητέρα. Αυτό συμβαίνει

διότι προς διευκόλυνση του δικαστηρίου, κάθε περίπτωση επιμέλειας ανηλίκου που πρέπει να διευθετηθεί από τον δικαστή, δεν τυχαίνει προηγούμενης ψυχοκοινωνικής διερεύνησης από σώμα ειδικών επιστημόνων, αλλά δεν υπάρχει και ο εξειδικευμένος θεσμός του Οικογενειακού Δικαστηρίου.

4. Η συν-επιμέλεια είναι λειτουργική και χρονική.

Η λειτουργική συν-επιμέλεια αφορά στην από κοινού λήψη όλων των αποφάσεων για τη ζωή του παιδιού (π.χ. σχολείο, ιατρική περίθαλψη, ζητήματα θρησκευτικής κατήχησης, σχολική εκδρομή κλπ.) ή μοίρασμα των αποφάσεων (π.χ. η μητέρα καθοδηγεί την έφηβη κόρη της στα μέτρα αντισύλληψης, ενώ ο πατέρας ρυθμίζει θέματα εκπαίδευσης). Η χρονική συν-επιμέλεια αφορά συνήθως στο ισότιμο μοίρασμα του χρόνου του κάθε γονέα με το παιδί, μέσω του σχήματος της εναλλασσόμενης κατοικίας. Ωστόσο, οι γονείς μπορούν θεωρητικά να επιλέξουν και διαφορετικές ρυθμίσεις διαβίωσης (π.χ. το παιδί ζει με τον ένα γονέα κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους και με τον άλλο το καλοκαίρι).

II. Ζητήματα που αφορούν στο παιδί

1. Τα παιδιά, για μια σφαιρικά ολοκληρωμένη ανάπτυξη, έχουν ανάγκη της **ουσιαστικής** συμμετοχής και των δύο γονιών στην ανατροφή τους, από την ώρα που γεννιούνται μέχρι την ενηλικίωση. Έχουν ανάγκη από ένα ζευγάρι γονέων, που παρά τις διαφορετικότητές του, συνομολογεί στην αγάπη και στην ευθύνη, που αφορούν στο μέγιστο και στις ανάγκες τους. Η επιθυμία του κάθε γονιού (μητέρα ή πατέρα), να είναι παρών στην καθημερινότητα και στην σχέση με το παιδί του ψυχή τε και σώματι, μπορεί να εκφράζεται με διαφορετικό τρόπο, όταν οι γονείς και τα παιδιά ζουν μαζί ως οικογένεια, από ό,τι όταν οι γονείς χωρίσουν και ο καθένας διεκδικεί και διαμορφώνει την προσωπική σχέση μαζί τους.
2. Σε κάθε περίπτωση, η επάρκεια του γονέα στον ρόλο του, άρα και στις υποχρεώσεις και ευθύνες που απορρέουν από την άσκησή του, δεν είναι πάντα αυτονόητη ούτε δεδομένη.
3. Οι σχέσεις του παιδιού με τον κάθε γονέα μετά τον χωρισμό δεν διαμορφώνονται εν κενώ, αλλά ως συνέχεια της προηγούμενης φάσης ζωής του:
  - Πώς ήταν οι σχέσεις του παιδιού με τους γονείς προ του χωρισμού;
  - Πώς ήταν οι σχέσεις των γονιών μεταξύ τους, πριν φτάσουν στο διαζύγιο, κυρίως ως προς την συνεννόησή τους για την ανατροφή του παιδιού;
  - Πώς ήταν ο καταμερισμός των ρόλων και οι ευθύνες των συζύγων-γονιών στην καθημερινή τους ζωή;
  - Πώς έβρισκαν λύσεις στις διαφορές και στις διαφωνίες τους;

- Πώς προετοίμασαν το παιδί για τον χωρισμό τους;
- Πώς βιώνει την καινούργια συνθήκη ζωής ο κάθε γονέας μετά τον χωρισμό;

Στις περιπτώσεις που υπάρχει ένας συγκρουσιακός χωρισμός, είτε οριστεί συν-επιμέλεια είτε όχι, το παιδί συχνά συνεχίζει να γίνεται ενδιάμεσος δέκτης της αμοιβαίας επιθετικότητας των γονέων.

4. Εξαιρετικής σημασίας είναι η ηλικία του παιδιού κατά τον χωρισμό/διάσταση των γονέων. Η γνωστική, γλωσσική, κοινωνικο-συναισθηματική, και συμπεριφορική ανάπτυξη των παιδιών & των εφήβων σηματοδοτούνται από κρίσιμες αναπτυξιακές φάσεις & μεταβατικές περιόδους, και οι ανάγκες τους, συνεπώς, διαφοροποιούνται κατά τα επιμέρους αναπτυξιακά στάδια.

5. Τα παιδιά και οι έφηβοι, μέχρι να δομήσουν μια ενήλικη ταυτότητα διέρχονται πολλές φάσεις ψυχικής ρευστότητας ή/και ευαλωτότητας. Είναι απαραίτητο, συνεπώς, να τους εξασφαλίζονται κάποιες εξωτερικές σταθερές συνθήκες (σχολείο, δραστηριότητες, κύκλος συνομηλίκων).

ΟΙ ΕΡΕΥΝΕΣ ΔΕΙΚΝΟΥΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΥΝ-ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

στα ΠΑΙΔΙΑ

- άγχος στα βρέφη και νήπια
- παιδιά προσχολικής ηλικίας μπορούν να υποστηρίξουν κύκλους 3-4 ημερών
- παιδιά λανθάνουσας κύκλους 8-9 ημερών
- οι έφηβοι δυσκολεύονται με τους κύκλους εναλλαγής κατοικίας.

στους ΓΟΝΕΙΣ

Οι υποστηρικτές της συν-επιμέλειας τονίζουν πως, όταν οι γονείς συμμετέχουν εξίσου στην ανατροφή κι έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις απέναντί τους, δεν έχουν λόγο να διαπληκτίζονται, έχουν χρόνο για δικές τους ασχολίες, διατηρούν καλύτερα τον ρόλο του γονέα, διατηρούν τις κοινωνικές τους επαφές και έχουν την ευκαιρία για νέες γνωριμίες και συντρόφους, συνδυάζουν δηλαδή καλύτερα την εργασία, την κοινωνική ζωή και ανατροφή παιδιών.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

- *Ποιο είναι το πραγματικό συμφέρον του παιδιού και πώς θα διασφαλιστεί;*
- *Με ποιο κριτήριο θα αποφασίζεται η συν-επιμέλεια; Για όλους ή κατά βούληση ή κατά περίπτωση;*
- *Με όποια μορφή επιμέλειας ορισθεί, αν οι γονείς έχουν συγκρουσιακή σχέση πριν τον χωρισμό, πώς θα ομοιοήσουν μετά τον χωρισμό προς όφελος του παιδιού;*

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΥΠΩΣΕΙΣ

1. Η Πολιτεία νομοθετεί για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των γονέων, αλλά με οδηγό πάντα την προστασία, τις ανάγκες, και τα δικαιώματα του παιδιού, το οποίο διατηρεί μέχρι την ενηλικίωσή του σχέσεις εξάρτησης από τους γονείς.

2. Βάσει της παραγράφου (II.1): Επιδιώκεται η ουσιαστική συμμετοχή και των δύο γονιών στην ανατροφή των παιδιών τους. Φυσιολογικά, εξάλλου, τα ίδια τα παιδιά αγαπούν και έχουν βαθιά ανάγκη της αγάπης και της ενεργούς παρουσίας και των δύο γονέων.

3. Βάσει της παραγράφου (II.2): Σε κάθε περίπτωση, εκτός από την επιθυμία και τη διαθεσιμότητα χρειάζεται να διερευνάται η γονεϊκή επάρκεια του καθένα γονέα στην άσκηση του ρόλου του, και οι παρεμβάσεις της Πολιτείας να είναι προς την κατεύθυνση της υποστήριξής του, και όχι του αποκλεισμού του.

4. Βάσει της παραγράφου (II.3): Κρίσιμος παράγοντας είναι η συγκράτηση των γονεϊκών διαφορών στη μεταξύ τους σχέση, και η εξασφάλιση ενός περιβάλλοντος ελεύθερου συγκρούσεων για την ομαλή ψυχοσυνασθηματική ανάπτυξη του παιδιού. Αυτό, όταν χρειάζεται, μπορεί να επιχειρείται από αρμόδιους θεσμούς όπως είναι οι οικογενειακοί διαμεσολαβητές.

5. Βάσει της παραγράφου (II.4): Η μορφή της επιμέλειας δε μπορεί να ορίζεται άκαμπτα και οριζόντια, εφόσον αφορά σε έναν πληθυσμό που, ωριμάζοντας κατά φάσεις, διέρχεται αναπτυξιακά στάδια και μεταβατικές φάσεις, με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά στο επίπεδο των αναγκών, των ικανοτήτων και της ψυχικής συγκρότησης. Σε κάθε φάση, ωστόσο, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η σημασία της συμβολικής και φυσικής παρουσίας του καθένα γονέα και του γονεϊκού ζεύγους στην συγκρότηση του ψυχισμού του παιδιού (πρότυπα, όρια, ταυτίσεις, εσωτερικεύσεις κ.λπ.).

Σε σχέση με το ηλικιακό φάσμα για παράδειγμα, δεδομένης της καταλληλότητας μιας μητέρας, για το παιδί της βρεφικής ηλικίας, προκρίνεται ως φυσικός τροφός (θηλασμός) και ως πρωταρχική φιγούρα προσκόλλησης (8^{ος} μήνας) για την ανάπτυξη της σχέσης δεσμού. Προϋπόθεση για τη δημιουργία ασφαλούς δεσμού είναι η σταθερότητα, η συνοχή, και η συνέπεια στις ποιότητες της πρωταρχικής φροντίδας.

Στην ηλικία των 2½ - 3 ετών ολοκληρώνεται – φυσιολογικά – η «φάση του αποχωρισμού - ατομικοποίησης» και, εφόσον το νήπιο έχει κατακτήσει εσωτερική ασφάλεια, έχει την ικανότητα να κάνει τα πρώτα βήματα στον ευρύτερο κοινωνικό χώρο του παιδικού σταθμού χωρίς τον κίνδυνο της ψυχικής παλινδρόμησης ή αποδιοργάνωσης. Η μετέπειτα μετάβαση του παιδιού στην υποχρεωτική εκπαίδευση (νηπιαγωγείο και πρωτοβάθμια εκπαίδευση) σηματοδοτείται από ένα ορόσημο στην ανάπτυξη του ΚΝΣ και όλων των επιμέρους αναπτυξιακών διεργασιών (γνωστικών, γλωσσικών, κοινωνικών, συναισθηματικών), τέτοιο που του επιτρέπει τη διεύρυνση των πεδίων μάθησης, κοινωνικής συναλλαγής, επικοινωνίας, σχέσεων κ.λπ. Έχοντας εγκαταστήσει έναν βασικό πυρήνα εαυτού, το παιδί αυτής της ηλικίας μπορεί πλέον να αξιοποιήσει συνθετικά τις διαφορετικές εμπειρίες χωρίς να απειλείται η συνοχή του εαυτού του. Στην εφηβεία, έχουν κατακτηθεί μηχανισμοί και ικανότητες προσαρμοστικότητας σε πολλές κοινωνικές συνθήκες, αλλά επιπλέον, δίνονται στον έφηβο νομικά και ουσιαστικά δικαιώματα και δυνατότητες προσωπικών επιλογών, και ανάληψης ευθυνών για την καθημερινότητά του.

6. Βάσει της παραγράφου (II.5): Η ανάγκη για κάποιες σταθερές στην καθημερινότητά του παιδιού/εφήβου (σχολείο, δραστηριότητες, κύκλος συνομηλίκων) θα πρέπει να εξασφαλίζονται σε κάθε μορφή επιμέλειας. Ιδιαίτερη προσοχή, χρειάζεται για τα παιδιά βρεφικής ηλικίας, για τα οποία μια προβλέψιμη ρουτίνα είναι απαραίτητη προκειμένου να εγκατασταθούν οι κύκλοι των φυσιολογικών λειτουργιών (ύπνος, φαγητό, εγρήγορση κλπ)

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Για την κατάλληλη φροντίδα του παιδιού και του εφήβου, προκειμένου να δομησει υγιή ψυχισμό και να εξελιχθεί προσωπικά και κοινωνικά, χρειάζεται α) γονείς επαρκείς και συνεργαζόμενους στην φροντίδα και ανατροφή του, β) μια ρουτίνα σταθερή και προβλέψιμη, αλλά και προβλέψιμα και συναισθηματικά μεταλλασσόμενη σύμφωνα με τις εκάστοτε αναπτυξιακές του ανάγκες, με τους γονείς να ενσκήπτουν σε αυτό.

Άρα, πριν την απόφαση για την επιμέλεια του παιδιού, στο πλαίσιο της κείμενης νομοθεσίας, επιβάλλεται, κατά την άποψή μας, η εφαρμογή του **θεσμού της διαμεσολάβησης** σε υποθέσεις οικογενειακού δικαίου, όπως προβλέπεται από το Ν4640/2019 και είναι ήδη σε ισχύ από τις 15/1/2020. Στις περιπτώσεις, δηλαδή, όπου οι γονείς διαφωνούν έντονα και δε μπορούν να καταλήξουν σε συμφωνία, η παρακολούθηση συνεδριών οικογενειακής διαμεσολάβησης από ειδικά εκπαιδευμένους διαμεσολαβητές θα μπορούσε ενδεχομένως να βοηθήσει στην εύρεση συμβιβαστικών λύσεων και στην προαγωγή μιας λειτουργικής επικοινωνίας μεταξύ των γονέων, με απώτερο στόχο τη δημιουργία ενός σχεδίου ανατροφής του παιδιού που θα αναγνωρίζει και θα ανταποκρίνεται στις εξατομικευμένες ανάγκες του μέσα από μια αναπτυξιακή προσέγγιση.

Ο θεσμός της **συμβουλευτικής γονέων** μετά την απόφαση, θα ήταν, επίσης, ωφέλιμος για τους γονείς και το παιδί.

Επιπλέον, η Πολιτεία θα πρέπει να προωθήσει το θεσμό του οικογενειακού δικαστή, όπου η αφαίρεση της επιμέλειας θα περιορίζεται στις περιπτώσεις προφανούς ακαταλληλότητας του γονέα στην άσκηση του ρόλου του (π.χ. παραμέληση). Στο οικογενειακό δικαστήριο να προβλέπονται θέσεις ψυχιάτρων παιδιού και εφήβου, ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών, με εξειδίκευση/επιμόρφωση στο πεδίο αυτό, που θα εκτιμούν την κάθε περίπτωση.

Την έλλειψη αυτή «υποκαθιστούν» σήμερα οι αντίδικοι γονείς, που προσκομίζουν γνωματεύσεις από ειδικούς ψυχικής υγείας, συνήθως αντικρουόμενες, στις οποίες βασίζονται οι δικαστές. Κατακλύζονται, επίσης, οι Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας Παιδιού και Εφήβου από εισαγγελικές παραγγελίες για εκτιμήσεις.

Πιστεύουμε πως με αυτή την τριπλή θεσμική πλαισίωση θα υποστηριχθεί η συνοχή των διαζευγμένων ή εν διαστάσει συζύγων στα θέματα της γονεϊκότητας, για το όφελος του παιδιού, για την διασφάλιση μιας αρμονικής και ιούτιμης σχέσης του με κάθε γονιό, και της ομαλής ψυχοσυναισθηματικής του ανάπτυξης.

ΣΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΠΙΜΕΛΕΙΑΣ:

Πολλές ερευνητικές μελέτες – μολονότι οι περισσότερες είναι συγχρονικές, λόγω και της πρόσφατης σχετικά εφαρμογής της χρονικής συνεπιμέλειας στην Ευρώπη - υποδεικνύουν πως αυτή είναι ευεργετική στην ανάπτυξη των παιδιών. Υπάρχουν, φυσικά, και αντιπαρατιθέμενες μελέτες. Αντιλαμβανόμαστε πως, η πρόταση νομοθετικής της ρύθμισης ως «υποχρεωτική» έρχεται να προστατέψει τα παιδιά από την εργαλειοποίησή τους εν μέσω συγκρουσιακών διαζυγίων. Ιδανικά, η επικοινωνία των παιδιών με τους γονείς θα μπορούσε να είναι ελεύθερη και συναινετική, με εξασφάλιση κάποιων σταθερών στην καθημερινή του ζωή, αλλά και εξωσχολικό χρόνο μοιρασμένο ορθολογικά, βάσει των δυνατοτήτων των γονέων και των αναγκών του παιδιού σε κάθε αναπτυξιακή φάση. Για παράδειγμα, ένα θηλάζον βρέφος μπορεί να χρειάζεται περισσότερο τη μητέρα του, αλλά ένας έφηβος να χρειάζεται περισσότερο τον πατέρα ως διευκολυντική φιγούρα ταύτισης και εσωτερικής διαφοροποίησης από τα πρωταρχικά γονεϊκά αντικείμενα.

Ομοίως, η δικαστική απόφαση, μαζί με την εκτίμηση της καταλληλότητας και της επιθυμίας των γονέων, θα πρέπει πάντα να λαμβάνει υπόψη το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, συνεκτιμώντας την ηλικία, τις αναπτυξιακές του ανάγκες, και τη διασφάλιση σχετικής σταθερότητας στη ζωή του. Παράγοντες όπως, το πόσο κοντά ζουν οι γονείς στο σχολείο του παιδιού, ο ποσοτικός και ποιοτικός χρόνος που μπορεί ο καθένας να προσφέρει, και αν το παιδί έχει ειδικές ιατρικές ή εκπαιδευτικές ανάγκες που μπορεί να απαιτούν μεγαλύτερη προσοχή ή ταχύτερη πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας θα πρέπει να εξετάζονται.

Για τους παραπάνω λόγους, εν όψει της μεταρρύθμισης του Οικογενειακού Δικαίου, η Εταιρεία μας προτείνει μια νομοθετική ρύθμιση, η οποία θα δίνει όλες τις δυνατότητες επιμέλειας, και θα ευνοεί την συναινετική χρονική ρύθμισή της με βασικό γνώμονα τις ανάγκες και το συμφέρον του παιδιού (II 1,2,3,4,5). Άλλως, η επιμέλεια να ρυθμίζεται μέσω του θεσμού διαμεσολάβησης, προκρίνοντας μια λειτουργική και χρονική συνεπιμέλεια πρόσφορη για το παιδί, ευεργετική ως προς τη μεγαλύτερη δυνατόν συμμετοχή και των δύο γονέων στην ανατροφή του, και να υπάρχει η δυνατότητα αναθεώρησής της.

Προτείνουμε επίσης, να ληφθεί υπόψη και να προβλεφθεί επιπλέον μια νέα μορφή ρύθμισης της συν-επιμέλειας, η οποία κερδίζει έδαφος στην Αμερική και στο Ηνωμένο Βασίλειο (την επέλεξαν πάνω από 11% των χωρισμένων ζευγαριών το 2016) διότι εξασφαλίζει το σταθερότερο δυνατό πλαίσιο ανατροφής του παιδιού. Πρόκειται για την ονομαζόμενη “bird’s nest custody”, σύμφωνα με την οποία τα παιδιά παραμένουν σταθερά στο γονεϊκό σπίτι όπου μεγάλωσαν μέχρι τον χωρισμό των γονέων, και είναι οι γονείς που μετακινούνται σε αυτό εναλλάξ, για να ασκήσουν τη γονεϊκή φροντίδα.

Για το Δ.Σ. της Παιδοψυχιατρικής Εταιρείας Ελλάδος-Ένωσης Ψυχιάτρων
Παιδιών & Εφήβων

Η Πρόεδρος

Αικ. Χάρη

Ο Γενικός Γραμματέας

Κ. Κώτσης

**ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ 2019-2021**

Πρόεδρος:
Αικ. Χάρη

Αντιπρόεδρος:
Ι. Γιαννοπούλου

Γραμματέας:
Κ. Κώτσης

Ταμίας:
Γ. Ξυλούρης

Μέλη:
Π. Βουτυράκος
Ε. Γεράσι
Β. Νταφούλης

**EXECUTIVE
COMMITTEE 2019-2021**

President:
Aik. Chari

Vice President:
I. Giannopoulou

Secretary:
K. Kotsis

Treasurer:
G. Xylouris

Members:
P. Voutyrakos
E. Gerasi
V. Dafoulis

Προς την:

Προϊσταμένη Εισαγγελίας Πρωτοδικών Αθηνών,
κα. Σ. Παπαγεωργακοπούλου

Κοινοπ. Εισαγγελία Πρωτοδικών Αθηνών
Τμήμα Ανηλίκων

Αξιότιμη κ. Παπαγεωργακοπούλου

Παρακαλούμε για τη γνωμάτευση/υποστήριξή σας στο ακόλουθο πρόβλημα που αντιμετωπίζουμε κατά τη διαγνωστική εργασία μας με τα παιδιά και τους εφήβους:

Έχουμε περιπτώσεις διαζευγμένων γονέων, όπου ο έχων την επιμέλεια γονέας παραπέμπει το παιδί του σε τακτική συνάντηση για διαγνωστική αξιολόγηση, αλλά ο άλλος – διατηρών τη γονεϊκή μέριμνα – δεν προσέρχεται στις προσκλήσεις μας για συνάντηση, αλλά δε δίνει και κάποια γραπτή συγκατάθεση για τη διεξαγωγή της διαγνωστικής διαδικασίας από τον ιατρό.

Οι περιπτώσεις αυτές δημιουργούν δύο προβλήματα στο έργο μας:

1^ο) Ιατρικής φύσεως: δε μπορούμε να αποκομίσουμε μια σφαιρική εικόνα για το ιστορικό του ασθενούς μας, να αποτιμήσουμε το γονεϊκό ρόλο των δύο γονέων και τα δυναμικά της οικογένειας. Ωστόσο, το όφελος για την ψυχική υγεία του παιδιού επιβάλλει την αξιολόγησή του με όσα στοιχεία διαθέτουμε στην κάθε περίπτωση.

2^ο) Νομικής φύσεως: εάν ο παιδοψυχίατρος προβεί στην εξέταση του παιδιού τότε, σε οποιοδήποτε χρόνο και για τους όποιους λόγους, ο μη έχων την επιμέλεια γονέας (αλλά έχων τη μέριμνα) μπορεί να κινηθεί καταγγελτικά προς τον ιατρό, είτε για ενδεχόμενη εκδοθείσα γνωμάτευση (ως μη ολοκληρωμένη/ελλιπή/προκατειλημμένη) είτε για την ίδια την εξέταση του παιδιού, εφόσον διενεργήθηκε χωρίς την συγκατάθεσή του.

Για τον λόγο αυτό, και προκειμένου οι παιδοψυχίατροι να ασκούν το έργο τους απρόσκοπτα και να διατυπώνουν σαφώς και απερίφραστα την επιστημονική τους κρίση, η Εταιρεία μας έχει προκρίνει, στις περιπτώσεις που αναφερόμαστε, να ζητείται η συνδρομή του/της εισαγγελέως ανηλίκων, με γραπτή εντολή διενέργειας της παιδοψυχιατρικής αξιολόγησης. Άλλως, χωρίς την εισαγγελική «ομπρέλα», οι παιδοψυχίατροι αυτοί αντιμετωπίζουν το δίλημμα ανάμεσα στο όφελος του παιδιού και την απειλή καταγγελίας, και επωμίζονται εξ' ολοκλήρου

την ευθύνη της απόφασης.

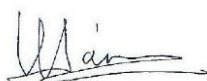
Ωστόσο, διαπιστώνεται από τους συναδέλφους μας, πως δεν ανταποκρίνονται όλοι οι Εισαγγελείς Ανηλίκων σε αυτό μας το αίτημα, αφήνοντας το θέμα στην αποκλειστική μας αρμοδιότητα.

Δια της παρούσης, σας παρακαλούμε να μας υποδείξετε την σύνομη αντιμετώπιση του προβλήματος που σας εκθέτουμε, προκειμένου να διασφαλίσουμε στη συνέχεια την προσήκουσα διαχείρισή του από τους παιδοψυχιάτρους και από τους εκάστοτε Εισαγγελείς Ανηλίκων.

Σας ευχαριστούμε θερμά και προσδοκούμε την ανταπόκρισή σας. Είμαστε, ασφαλώς, στη διάθεσή σας για κάθε συνεργασία, διευκρίνηση, και οτιδήποτε χρειαστεί πάνω στο θέμα αυτό.

Για το Δ.Σ. της Παιδοψυχιατρικής Εταιρείας Ελλάδος-Ένωσης Ψυχιάτρων
Παιδιών & Εφήβων

Η Πρόεδρος

Αικ. Χάρη

Ο Γενικός Γραμματέας

Κ. Κώτσης

